ZWERM VAN *MUSCA CORVINA* F.

WAARGENOMEN TE HAARLEM

DOOR

H. WEYENBERGH Jr.

In Juli dezes jaars werd Teyler's museum te Haarlem bezocht door een grooten zwerm vliegen der bovengenoemde soort, en terzelfder tijd genoot het museum van schilderijen in het paviljoen te Haarlem de eer van een dergelijk bezoek.

De zwerm die zich in Teyler's museum had neêrgezet, betrok het hooge, gedeeltelijk met glas gedekte koepelgewelf der zaal, waarin de collectie ertsen en mineralen geëxponeerd is.

Op zekeren dag vernam men plotseling bij het intreden der zaal een hevig gegons en gebrom als van een bijenzwerm, en het oog naar boven werpende, zag men het gedeeltelijk glazen, gedeeltelijk geplafonneerde koepelgewelf als bedekt met gevleugelde insekten, die bij nader onderzoek bleken vliegen te zijn en wel allen individus der soort, bekend onder den naam *Musca corvina* F.

Van dag tot dag nam het aantal toe en wel zoo sterk, dat hun getal binnen weinige dagen millioenen moet bedragen hebben. Zij bleven in het bovenste gedeelte van den koepel en bedekten eindelijk glazen en plafond schier volkomen; op vele plaatsen zaten zij aan dikke hoopen opeen, even als bijenzwermen. Het bleek — en dit zal voor ieder, die met de localiteit van Teyler's museum bekend is, duidelijk zijn — dat zij niet van binnen uit het gebouw kwamen, maar van buiten of door kleine kieren tusschen de ruiten naar binnen drongen.

In het najaar kwam onder deze onwelkome bezoekers de gewone sterfte en vele dooden en half-dooden bedekten den grond. Bij elken tred verpletterde men er velen, hetgeen in den witgeschuurden vloer tallooze vetvlekken veroorzaakte. Eindelijk hebben zij allen, op enkelen na, die nog rondvliegen, de tol der natuur betaald en zijn zoodoende verdwenen, doch niet zonder dermate vloer en koepelgewelf, vooral het laatste, ontsierd te hebben, dat men thans nog bezig is door eene restauratie de nagelaten sporen van hun aanzijn te verdrijven.

Te gelijkertijd nestelde een dergelijke zwerm van dezelfde soort zich in het hooge, ook gedeeltelijk met glas gedekte koepelgewelf van de schilderijzaal in het paviljoen in den Hout. Het aantal individuen was al niet geringer dan in Teyler's museum en heeft zekerlijk ook millioenen beloopen. Op dezelfde wijze als in Teyler's museum traden zij de zaal binnen en onthielden zich ook uitsluitend in het bovenst gedeelte, tot zij, ook door de sterfte aangetast, op den grond vielen en zoo allengs verdwenen. Even als in Teyler's museum hebben zij ook hier zoowel het plafond als den fraaijen mozaïk-vloer en de vergulde schilderij-lijsten zóó bezoedeld, dat eene reiniging noodzakelijk is geweest, en vooral de witte vakjens in den vloer vertoonen nog de vetvlekken der vertrapte vliegen.

Een dergelijke zwerm is ook nog waargenomen in de nabijgelegen villa van den heer Dijk, alwaar zij mede schade hebben veroorzaakt.

Op andere plaatsen en in andere gebouwen zijn zij niet waargenomen, althans mij is daarvan niets bekend.

De vraag was nu natuurlijk: van waar komen zoo eensklaps die ontzettende massa's vliegen? Wat is de oorzaak van dit plotseling en in zoo bijzonder groot aantal optreden van eene soort, die, ofschoon overal in ons land in dien tijd des jaars algemeen, overigens nooit in zoo groote menigte bijeen komt?

Ik vernam het volgende: Gedurende den zomer had aan de Bakenesser toren, den oudsten der Haarlemsche torens, eene reparatie plaats. Op zekeren dag dat een paar der werklieden naar boven klommen, werden zij, toen zij kwamen aan een geheel beschoten en daardoor zeer donker gedeelte, dicht onder den z. gen. appel, overvallen door eene ontzettende menigte vliegen, die hun in mond, neus en ooren kropen en daardoor het voortgaan beletten. Zij rapporteerden de zaak aan den stads architect, den heer van den Arend, aan wien ik deze inlichtingen te danken heb, en deze heeft zich persoonlijk overtuigd dat de berichten niet overdreven waren. Het vereischte, volgens de beschrijving, moeite er door heen te dringen. Toen er eenmaal beweging onder hen was, gonsden zij door elkâar en weldra kwam een groote

zwerm zwaluwen zich te goed doen aan deze meer en meer naar buiten tredende insekten.

De stoornis die zij nu ondervonden scheen hen te verdrijven en zij trokken allengs af.

Een paar dagen daarna werden de zwermen in Teyler's museum, op het paviljoen enz. waargenomen, zijnde de hoogste gebouwen die in dezelfde lijn, van den Bakenesser toren af, liggen, en wel in Z.-Z.-W. richting. Eene kleine zwerm schijnt eene andere koers genomen te hebben en is aan den toren van de groote kerk waargenomen. Teyler's koepeldak was het eerste hooge gebouw, dat zij in die richting ontmoetten en het dak van het paviljoen is, ofschoon op grooteren afstand gelegen (15 tot 20 minuten) het tweede hooge gebouw in die richting; de gevolgtrekking ligt dus voor de hand dat de zwerm in zijn geheel op den Bakenesser toren is geweest en zich vandaar uit in meerdere zwermen heeft verdeeld, waarvan de grootsten, in Z.-Z.-W. richting trekkende, Teyler's museum en het paviljoen hebben bezet.

De vraag is nu: hoe kwam die enorme zwerm in den Bakenesser toren? —

De belangrijke hoogte, waarop zij zich in den toren genesteld hadden in aanmerking nemende, vermoedde ik dat zij daar ter plaatse ontwikkeld waren in kraaijenmest of oude kraaijennesten enz.; ik heb zelf de plaats waar zij voorkwamen onderzocht, maar niets gevonden dat de maden tot voedsel kan gestrekt hebben. Zelfs in alle hoeken heerscht orde en netheid, zoodat ik dan ook dadelijk dit vermoeden heb laten varen en geene verklaring aannemelijker vind, dan dat zij van buiten door het open gedeelte van den toren zijn ingekomen en naar het donkere gedeelte zijn opgeklommen en zich daar, tegen weer en wind beschut, hebben verzameld. De vraag blijft dus nog onbeantwoord: van waar zijn zij gekomen? —

Het was misschien niet onbelangrijk te weten of op meer plaatsen in ons land zich in dezen zomer zoo groote zwermen van deze of andere soorten van vliegen vertoont hebben. Misschien zou men daardoor tot de beantwoording dezer vraag een stap nader komen.

Haarlem, 16 Dec. 1868.